

школи, соціуму. Змістовне наповнення кожної з них забезпечує цілісність громадянського становлення особистості. Натомість, розбіжність може не лише загальмувати належний розвиток громадянськості, а й спричинити формування байдужої людини.

З огляду на це, важливого значення набуває певна узгодженість змістового аспекту громадянського виховання старшокласників, його взаємодоповнюваність діями різних учасників освітнього процесу.

Таким чином, педагогічні умови, які забезпечують найбільш ефективно формування рис громадянськості у старшокласників у процесі виховної діяльності у полікультурному регіоні, постають як сукупність процесів становлення особистості з громадянською свідомістю.

Полікультурність регіону є суттєвим фактором, який має бути врахований в освітньому процесі, тому виникає необхідність розробки наукових підходів до формування рис громадянськості в умовах полікультурного регіону, подальших наукових а методичних розробок для їх практичного впровадження у закладах освіти.

Бойко А.Е., м. Київ

РОЗВИТОК НАСКРІЗНИХ УМІНЬ ВИХОВАНЦІВ ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМУ В УМОВАХ НУШ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається особистісно орієнтована модель освіти, заснованої на ідеях дитиноцентризму, що передбачає максимальне наближення навчання і виховання дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів, розвиток наскрізних вмінь вихованців гуманітарного напрямку в умовах Нової української школи та модернізації позашкільної освіти.

***Ключові слова:** позашкільна освіта, дитиноцентризм, особистісно орієнтоване виховання, компетентність, наскрізні вміння, модернізація, НУШ.*

Важливою проблемою у системі освіти є переорієнтація освітнього процесу з уміння запам'ятовувати та повторювати суму знань на вміння, аналізувати процеси і явища, ухвалювати рішення, функціонувати в різних

сферах суспільного життя на основі набутих знань. Для цього, на думку В. Кременя, головним заданням освіти стає формування у підростаючого покоління інноваційного типу мислення і готовності до інноваційної діяльності. Важливо підготувати дитину до життя в глобалізованому просторі, де на неї чекає незліченна кількість динамічних і часто суперечливих комунікативних впливів. Крім того, освіта повинна формувати у дитини сучасну систему цінностей, орієнтація на які дасть можливість людині максимально самореалізуватися, зміцнюючи при цьому гуманістичні засади самого суспільства. Всіх цих та інших важливих можна досягти, базуючись на принципі людиноцентризму, тобто якомога ближче наблизивши навчання і виховання до конкретної сутності людини, її здібностей та особливостей, що повинно бути провідною ідеєю в усій справі модернізації освіти [4, с. 345-346].

Актуальними для НУШ та модернізації позашкільної освіти є такі ідеї дитиноцентризму:

- відсутність адміністративного контролю, який обмежує свободу педагогічної творчості;
- активність вихованців навчальному процесі, орієнтація на їх інтереси та досвід, створення навчального середовища, яке б перетворило навчання на яскравий елемент життя дитини;
- практична спрямованість навчальної діяльності, взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом;
- відмова від орієнтації освітнього процесу на середнього школяра і обов'язкове врахування інтересів кожної дитини;
- виховання вільної незалежної особистості;
- забезпечення свободи і права дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення морально-психологічного комфорту дитини [4].

У контексті вищезначеного, важливим видається концептуальна модель І.Д. Беха про гуманістичне особистісно орієнтоване виховання, який наголошує, що така освітня ідея стає домінуючою, оскільки проголошує

людину найвищою цінністю суспільства, формує ставлення до дитини як до самоцінності, до дитинства як до важливого самостійного періоду в житті людини, пропонує шляхи й принципи виховання особистості, здатної на активну творчу діяльність, саморозвиток і самовдосконалення. Отже, провідна виховна позиція має спрямовуватися на створення такого соціокультурного середовища, яке забезпечило б оптимальні можливості для самовизначення вихованця, його самоутвердження, прояву його таланту [1].

Отже, постає питання модернізації позашкільної освіти, її змісту та основних пріоритетів стосовно вимог сучасної епохи. Оскільки саме зміст позашкільної освіти ґрунтується на особистісних інтересах і потребах дитини, відтак освітній процес передбачає особистісно орієнтований підхід до його побудови на принципах науковості, наступності, полікультурності, системності, інтегративності, єдності освіти і виховання та на засадах гуманізму й демократії. Отже, перехід позашкільних закладів у новий якісний стан, як зазначено у «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», співпадає у часі з усвідомленням позашкільної освіти не тільки як надзвичайно актуального явища для подальшого вдосконалення освітнього простору України, але і як однієї зі складових педагогіки розвитку. Тому позашкільна освіта не може розглядатись як додаток до школи, цей вид освіти – самостійний і самоцінний, що ніколи ніякою школою замінений не буде, оскільки чим вище якісний рівень шкільної освіти, тим ширший стає спектр освітніх інтересів і запитів особистості, які сама загальноосвітня школа задовольнити не в змозі [6, с. 62].

Слід акцентувати увагу, що лише особистісно орієнтована модель виховання, розроблена І.Д. Бехом, ставить собі за мету розкриття й розвиток індивідуальності кожної дитини на основі формування базису її особистісної культури і цьому процесі велика увага приділяється особистому суб'єктному досвіду дитини, що стає для педагога предметом пильного й бережного вивчення і слугує йому необхідною опорою у виховній роботі [1].

У контексті реалізації ключової реформи «Нова українська школа»,

Законом України «Про освіту» (2017) та Державним стандартом початкової освіти разом із фокусом на ключових компетентностях передбачено розвиток і наскрізних вмінь, які є спільними для всіх компетентностей. До того ж наголошується, що саме розвиток наскрізних умінь буде індикатором впровадження компетентнісного підходу в освітню практику. Орієнтування на наскрізні вміння забезпечує рівновагу між знаннями, вміннями, ставленнями учнів та їхніми реальними життєвими потребами.

Спільними для компетентностей Нової української школи є такі наскрізні вміння:

- читання з розумінням;
- уміння висловлювати власну думку усно й письмово;
- критичне та системне мислення;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- творчість;
- ініціативність;
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- вміння оцінювати ризики та приймати рішення;
- вміння розв'язувати проблеми;
- здатність співпрацювати з іншими людьми [5, с.12].

Для розвитку цих наскрізних вмінь В.В. Вербицький наголошує на те, щоб у закладах позашкільної освіти були започатковані нові методики викладання, запроваджені проектна робота та навчання через діяльність, змінений формат спілкування вихованців, педагогів та батьків, а також виокремлює наступні методичні рекомендації щодо реалізації ключової реформи Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» в позашкільлі:

- 1) Замість тисяч закладів позашкільної освіти створення 5-7 українських платформ.
- 2) Предметно-урочна систему буде замінена кейсові технологіями.
- 3) Гіпермаркет знань.

- 4) Трек для профорієнтації.
- 5) На заняттях 80 % часу мають говорити вихованці.
- 6) Маркетинг в освіті [2, с. 3].

Таким чином, розвиток наскрізних вмінь вихованців вимагає і від закладів позашкільної освіти, зокрема за гуманітарним напрямом, особливої уваги до оновлення змісту навчальних програм, форм і методів навчання і виховання підростаючої особистості на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів [3], заснованих на ідеології дитиноцентризму, який розуміється як максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів.

Підсумовуючи вищезначене, робимо висновок, що в умовах модернізації НУШ і позашкільної освіти, реалізація освітньої мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Розвиток наскрізних вмінь увиразнює формування ключових компетентностей Нової української школи, на якій базується реформування освітньої системи в цілому.

Література

1. Бех, І. Д. (2009). *Психологічні джерела виховної майстерності*. Київ. Академвидав.
2. Вербицький, В. В. (2015). *Методичні рекомендації щодо реалізації ключової реформи Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» в позашкільлі*. Взято з <https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/mrrkr.pdf>
3. Вербицький, В. В., Бойко, А. Е., Корнієнко, А. В., & Мачуський, В. В. (2015). Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу. *Методичний посібник*. (Ред.). В. В. Мачуський. Харків. «Друкарня Мадрид».
4. Кремень, В. Г. (2009). *Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору*. Київ. Педагогічна думка.
5. Нова Українська школа: *Концептуальні засади реформування середньої школи*. Взято з <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Корнієнко, А. В., Мачуський, В. В., Пустовіт, Г. П., Литовченко, О. В., & Просіна, О. В. (2016). Позашкільна освіта: додаткові можливості для розвитку особистості учня. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. (Ред.). В. Г. Кремень. Київ. Товариство «Знання» України. 59-67.